

**LIETUVOS RESPUBLIKOS  
PATAISOS PAREIGŪNŲ VEIKLOS  
ĮSTATYMAS**

2018 m. d. Nr.  
Vilnius

**I SKYRIUS  
BENDROSIOS NUOSTATOS**

**1 straipsnis. Įstatymo paskirtis**

Šis įstatymas nustato pataisos pareigūnų teisinę padėtį, veiklos organizavimą, uždavinius, teises ir pareigas, prievartos ir šaunamųjų ginklų naudojimo pataisos pareigūnų veikloje sąlygas ir kitas su pataisos pareigūnų veikla susijusias sąlygas.

**2 straipsnis. Įstatyme vartojamos sąvokos**

1. **Dinaminė priežiūra** – nuteistųjų resocializacijos, socialinės pagalbos suimtiesiems ir jų elgesio kontrolės priemonių visuma.

2. **Pataisos pareigūnas** – vidaus tarnybos sistemos pareigūnas, priimtas į tarnybą Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau – Kalėjimų departamentas) ar jam pavaldžioje įstaigoje.

3. **Prievarta** – pataisos pareigūno veiklos metodas, kuris taikomas, kai nevykdomi Kalėjimų departamento, pataisos įstaigos arba tardymo izoliatoriaus administracijos reikalavimai ar nurodymai arba siekiama išvengti pavojaus.

4. Įstatyme vartojamos sąvokos „fizinė prievarta“, „psichinė prievarta“ ir „specialiosios priemonės“ suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos policijos įstatyme.

**3 straipsnis. Pataisos pareigūnų teisinė padėtis**

1. Pataisos pareigūnų gyvybę, sveikatą, garbę ir orumą, teises ir laisves gina Lietuvos Respublikos įstatymai.

2. Pataisos pareigūnai, atlikdami tarnybines pareigas, vadovaujasi įstatymais ir kitais teisės aktais.

3. Pataisos pareigūnų teisėti nurodymai, susiję su tarnybinių funkcijų atlikimu, privalomi visiems juridiniams ir fiziniams asmenims.

4. Kiekvienas pataisos pareigūnas asmeniškai atsako už savo sprendimus ir veiksmus ar neveikimą bei jų pasekmes.

**II SKYRIUS  
PATAISOS PAREIGŪNŲ VEIKLOS ORGANIZAVIMAS**

**4 straipsnis. Pataisos pareigūnų tarnybos vieta**

Pataisos pareigūnai tarnauja Kalėjimų departamente ir jam pavaldžiose įstaigose:

- 1) pataisos įstaigoje (-ose);
- 2) tardymo izoliatoriuje (-iuose);
- 3) probacijos tarnyboje (-ose);
- 4) pataisos pareigūnų statutinėje profesinio mokymo įstaigoje.

**5 straipsnis. Pataisos pareigūnų pareigybės**

Pataisos pareigūnų pareigybės:

- 1) direktorius;

- 2) direktoriaus pavaduotojas;
- 3) valdybos viršininkas;
- 4) skyriaus (tarnybos) viršininkas;
- 5) skyriaus (tarnybos) viršininko pavaduotojas;
- 6) poskyrio (grupės) viršininkas;
- 7) vyriausiasis specialistas;
- 8) specialistas;
- 9) jaunesnysis specialistas.

#### **6 straipsnis. Duomenų tvarkymas**

1. Pataisos pareigūnų veiklos uždaviniams įgyvendinti būtini duomenys tvarkomi Kalėjų departamento informacinėje sistemoje, kurios valdytoja yra Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija.

2. Pataisos pareigūnai veiklos uždaviniams įgyvendinti būtinus asmens duomenis, įskaitant asmens kodą, tvarko be duomenų subjekto sutikimo.

#### **7 straipsnis. Pataisos pareigūnų profesinė šventė ir atributika**

1. Pataisos pareigūnų profesinė šventė yra vasario 11-oji.
2. Pataisos pareigūnų atributiką tvirtina Kalėjų departamento direktorius.

### **III SKYRIUS**

#### **PATAISOS PAREIGŪNŲ VEIKLOS UŽDAVINIAI, TEISĖS IR PAREIGOS**

#### **8 straipsnis. Pataisos pareigūnų veiklos uždaviniai**

Pataisos pareigūnų veiklos uždaviniai:

- 1) pataisos įstaigoje ir tardymo izoliatoriuje laikomų nuteistųjų ir suimtųjų dinaminės priežiūros ir šių įstaigų apsaugos užtikrinimas;
- 2) probuojamųjų ir asmenų, kuriems paskirtos viešųjų darbų ir laisvės apribojimo bausmės, baudžiamojo poveikio (išskyrus turto konfiskavimą, išplėstinį turto konfiskavimą ir įmokas į nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą) ir auklėjamojo poveikio priemonės (išskyrus atidavimą į specialią auklėjimo įstaigą), elgesio kontrolę;
- 3) nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų Kalėjų departamentui pavaldžiose įstaigose prevencija, atskleidimas ir tyrimas;
- 4) pataisos įstaigose ir tardymo izoliatoriuose esančių ir baudžiamajame procese dalyvaujančių asmenų apsaugos nuo nusikalstamo poveikio užtikrinimas.

#### **9 straipsnis. Pataisos pareigūnų teisės**

1. Pataisos pareigūnai, vykdydami jiems nustatytas funkcijas, turi šias teises:

- 1) atlikti asmenų, įeinančių į pataisos įstaigas, tardymo izoliatorius ir (ar) įmones, kuriose dirba suimtieji ir nuteistieji, atliekantys arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės, ir išėinančius iš jų, apžiūrą ir daiktų patikrinimą;
- 2) tikrinti į pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių teritoriją įvažiuojantį ir išvažiuojantį transportą, tikrinti jame esančius krovinius ir daiktus;
- 3) sulaikyti asmenis, įeinančius į pataisos įstaigas, tardymo izoliatorius ir (ar) įmones, kuriose dirba suimtieji ir nuteistieji, atliekantys arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės, ir išėinančius iš jų, jei šie asmenys įtariami padarę teisės pažeidimą, iki atvyks policijos pareigūnai ar kiti subjektai, turintys teisę priimti sprendimą dėl teisės pažeidimo;
- 4) šiame įstatyme nustatytais sąlygomis panaudoti prievartą ir šaunamąjį ginklą;
- 5) įstatymų nustatyta tvarka neatlygintinai gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų juridinių ir fizinių asmenų informaciją, būtiną pataisos pareigūnų veiklos uždaviniams įgyvendinti.

2. Pataisos pareigūnai gali turėti ir kitų Lietuvos Respublikos įstatymuose, kituose teisės aktuose nustatytų teisių.

### **10 straipsnis. Pataisos pareigūnų pareigos**

Pataisos pareigūnai privalo:

- 1) padėti pataisos įstaigose laikomiems nuteistiesiems ir probacijos tarnybų prižiūrimiems asmenims įgyvendinti resocializacijos tikslus;
- 2) gerbti ir ginti žmogaus orumą, užtikrinti ir saugoti jo teises ir laisves;
- 3) padėti asmenims, kai žino ar mato, kad jiems gresia pavojus gyvybei ar sveikatai;
- 4) gavę pranešimą apie galimai daromą nusikalstamą veiką ar kitą teisės pažeidimą arba patys būdami galimos nusikalstamos veikos ar kito teisės pažeidimo liudininkai, imtis neatidėliotinų priemonių užkirsti kelią daromai nusikalstamai veikai ar kitam teisės pažeidimui ir apie tai pranešti tokius pažeidimus kompetentingiems tirti subjektams;
- 5) elgtis ir atlikti savo pareigas taip, kad geru pavyzdžiu galėtų daryti įtaką suimtiesiems ir nuteistiesiems, įgytų jų ir kitų asmenų pagarbą;
- 6) prisistatyti, atlikdami tarnybines pareigas ir kreipdamiesi į asmenį, o pareikalavus – parodyti tarnybinį pažymėjimą (ženklą);
- 7) atlikti kitas Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas pareigas.

## **IV SKYRIUS PRIEVARTOS IR ŠAUNAMŲJŲ GINKLŲ NAUDOJIMAS**

### **11 straipsnis. Prievartos naudojimo sąlygos**

1. Prievarta gali būti naudojama tik tarnybinio būtinumo atvejais ir tik tiek, kiek to reikia tarnybinei pareigai įvykdyti. Pataisos pareigūnas naudoti prievartą privalo adekvačiai esamoms aplinkybėms ir proporcingai esamam pavojui, atsižvelgdamas į konkrečią situaciją, teisės pažeidimo pobūdį, intensyvumą ir individualias pažeidėjo savybes.
2. Pataisos pareigūnas turi teisę panaudoti psichinę ir (ar) fizinę prievartą.
3. Prievartą pataisos pareigūnas turi teisę panaudoti šiais atvejais:
  - 1) saugodamasis ar siekdamas apsaugoti asmenis nuo gresiančio pavojaus gyvybei ar sveikatai;
  - 2) kai asmuo nevykdo Kalėjimų departamento, pataisos įstaigos arba tardymo izoliatoriaus administracijos reikalavimų ar nurodymų (siekdamas priversti asmenį paklusti), taip pat sulaikydamas asmenis (jeigu jie priešinasi);
  - 3) atremdamas kėsinimąsi į šaunamąjį ginklą, specialiąsias priemones, ryšio priemones ir siekdamas šiuos objektus susigrąžinti;
  - 4) atremdamas Kalėjimų departamento ir jam pavaldžių įstaigų statinių, transporto priemonių, turto, teritorijų užpuolimus;
  - 5) patekdamas į teritorijas, patalpas ar transporto priemones per kratą ar poėmį, taip pat kai jose, turimais duomenimis, gali slėptis asmenys, galimai padarę nusikalstamą veiką;
  - 6) užkirsdamas kelią nusikalstamai veikai;
  - 7) ypatingos situacijos (nuteistųjų ar suimtųjų riaušių, grupinio pasipriešinimo pataisos įstaigos arba tardymo izoliatoriaus administracijai ar neteisėtų grupinių veiksmų, šiurkščiai pažeidžiančių pataisos įstaigos arba tardymo izoliatoriaus vidaus tvarką, įkaitų grobimo atvejais) metu.
4. Pataisos pareigūnas turi teisę naudoti antrankius ir surišimo priemones:
  - 1) prieš agresyviuosius ar linkusius žaloti asmenis;
  - 2) konvojuodamas arba pristatydamas į policijos įstaigą ar kitą instituciją ar įstaigą asmenis, atlikdamas šių asmenų apžiūrą.
5. Fizinė prievarta naudojama tik tada, kai psichinė prievarta buvo neveiksminga arba kai bet koks delsimas kelia pavojų pataisos pareigūno ar kito asmens gyvybei ar sveikatai.

6. Pataisos pareigūnas fizinės prievartos metu prieš asmenis gali naudoti specialiąsias priemones, kurių specifikaciją ir naudojimo tvarką nustato Vyriausybė.

7. Jeigu nėra neišvengiamo pavojaus pataisos pareigūno ar kitų asmenų gyvybei ar sveikatai, fizinę prievartą ir specialiąsias priemones (išskyrus antrankius, asmenų sulaikymo, surišimo ar tramdymo priemones ar įrankius) naudoti draudžiama:

- 1) prieš asmenis, jeigu pataisos pareigūnui žinoma arba yra akivaizdu, kad jie neįgalieji;
- 2) prieš asmenis, jeigu pataisos pareigūnui žinoma, kad jie turi neliečiamybės teisę;
- 3) prieš moteris, jeigu pataisos pareigūnui žinoma arba akivaizdu, kad jos nėščios;
- 4) prieš nepilnamečius asmenis, jeigu pataisos pareigūnui žinomas jų amžius arba jų išvaizda atitinka amžių.

8. Pataisos pareigūnas, panaudojęs prievartą ir taip sukėlęs pavojų asmens gyvybei ar sveikatai, turi suteikti asmeniui reikalingą neatidėliotiną medicinos ar kitą būtinąją pagalbą ir imtis kitų priemonių pavojingiems savo veiksmų padariniams pašalinti. Apie pataisos pareigūno panaudotą prievartą, jeigu tai lėmė asmens mirtį arba gyvybei pavojingą sveikatos sutrikdymą, nedelsiant pranešama prokurorui.

9. Pataisos pareigūnai turi būti specialiai parengti ir reguliariai tikrinami, ar jie sugeba veikti situacijomis, susijusiomis su psichinės ar fizinės prievartos naudojimu. Pataisos pareigūnų parengimo ir tikrinimo tvarką nustato Vyriausybė.

## **12 straipsnis. Šaunamojo ginklo naudojimo sąlygos**

1. Pataisos pareigūnas turi teisę panaudoti šaunamąjį ginklą šiais atvejais:

- 1) atremdamas ginkluotus Kalėjų departamento ir jam pavaldžių įstaigų statinių, transporto priemonių, turto, teritorijų užpuolimus;
- 2) gindamasis ar gindamas kitą asmenį nuo pradėto ar tiesiogiai gresiančio pavojingo gyvybei ar sveikatai nusikalstamo kėsینimosi;
- 3) sulaikydamas nusikalstamą veiką galimai padariusį asmenį, jeigu kyla neišvengiamas pavojus pataisos pareigūno ar kito asmens gyvybei ar sveikatai;
- 4) ypatingos situacijos (nuteistųjų ar suimtųjų riaušių, grupinio pasipriešinimo pataisos įstaigos arba tardymo izoliatoriaus administracijai ar neteisėtų grupinių veiksmų, šiurkščiai pažeidžiančių pataisos įstaigos arba tardymo izoliatoriaus vidaus tvarką, įkaitų grobimo atvejais) metu.

2. Šaunamasis ginklas gali būti panaudotas tik išimtiniais atvejais, kai tai neišvengiamai būtina, ir tada, kai psichinė ir fizinė prievarta buvo neveiksminga arba kyla neišvengiamas pavojus asmens gyvybei ar sveikatai.

3. Ketindamas naudoti šaunamąjį ginklą pataisos pareigūnas privalo įspėti apie šį ketinimą, suteikdamas asmeniui galimybę įvykdyti teisėtus reikalavimus, išskyrus atvejus, kai delsimas kelia neišvengiamą pavojų pataisos pareigūno arba kito asmens gyvybei ar sveikatai arba kai toks įspėjimas yra neįmanomas.

4. Kai neišvengiamo pavojaus pataisos pareigūno ar kitų asmenų gyvybei ar sveikatai nėra, šaunamąjį ginklą panaudoti draudžiama:

- 1) žmonių susibūrimo vietose, jeigu dėl to gali nukentėti pašaliniai asmenys, išskyrus šio straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytą atvejį;
- 2) patalpose, kuriose yra sprogstamųjų medžiagų, lengvai užsidegančių medžiagų, galinčių sukelti pavojų asmens gyvybei ir sveikatai ar visuomenės saugumui.

5. Pataisos pareigūnas, panaudojęs šaunamąjį ginklą ir taip sukėlęs pavojų asmens gyvybei ar sveikatai, turi suteikti asmeniui reikalingą neatidėliotiną medicinos ar kitą būtinąją pagalbą ir imtis kitų priemonių pavojingiems savo veiksmų padariniams pašalinti. Apie pataisos pareigūno panaudotą šaunamąjį ginklą, jeigu tai lėmė asmens mirtį arba sveikatos sutrikdymą, nedelsiant pranešama prokurorui.

6. Pataisos pareigūnai turi būti specialiai parengti ir reguliariai tikrinami, ar jie sugeba veikti situacijomis, susijusiomis su šaunamųjų ginklų naudojimu. Pataisos pareigūnų parengimo ir tikrinimo tvarką nustato Vyriausybė.

**13 straipsnis. Šaunamųjų ginklų, šaudmenų ir specialiųjų priemonių išdavimas  
pataisos pareigūnams**

Šaunamieji ginklai, šaudmenys ir specialiosios priemonės saugomi ir išduodami pataisos pareigūnams Kalėjimų departamento direktoriaus nustatyta tvarka.

**V SKYRIUS  
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS**

**14 straipsnis. Pataisos pareigūnų veiklos kontrolė**

Pataisos pareigūnų veiklą kontroliuoja Lietuvos Respublikos įstatymuose nurodytos valstybės institucijos ir pareigūnai.

**15 straipsnis. Pataisos pareigūnų veiksmų apskundimas**

Pataisos pareigūnų veiksmai skundžiami pataisos pareigūną į pareigas paskyrusiam vadovui įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka, išskyrus Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatymo ir Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso nustatytus atvejus.

**16 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas**

Šis įstatymas įsigalioja 2019 m. sausio 1 d.

*Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.*

Respublikos Prezidentas